

דף קשר

עלון ישיבת הר-עציון לתלמידיה בצה"ל ובישיבה

לתגובות:

dafkasher@gmail.com

ויחי

ט"ז טבת תשע"ז

גיליון מספר 1498

פרידה מפרופ' יעקב נאמן ז"ל

מושקו*

בשבוע שעבר נפטר פרופ' יעקב נאמן ז"ל, שר המשפטים והאוצר לשעבר. נאמן היה פרופ' למשפטים, עו"ד ומשפטן וכיהן כשר בשתי ממשלות נתניהו. מלבד עיסוקיו הציבוריים, נאמן היה חבר קרוב של מושקו וידיד הישיבה. מושקו נפרד מחברו הותיק ומספר אודות עשייתו הציבורית והקשר העמוק עם עולם התורה והישיבה.

המפגשים שלי עם יעקב נאמן היו מתוך ידידות עמוקה והיכרות לאורך שנים, והתקיימו בתחילה בעיקר במישור האישי. לאחר מכן, עם פתיחת המשרד שלו לעורכי-דין, קיבלתי את עצותיו הן בענייני עבודה ציבורית שלי – ובהם ישיבת הר עציון – הן בעניינים אחרים שבהם היה מעורב, בעיקר בנושאים הפוליטיים בארץ. על אף שלא היה איש מפלגה באופן פורמלי, הוא היה קרוב מאוד אלינו בדעותיו והשקפותיו.

הוא היה יהודי שומר תורה ומצוות, יהודי יקר מאוד מכל בחינה. יהודי שיום-יום למד דף יומי, גם בתנאים הכי קשים, ונוסף על עבודתו הציבורית והפרטית השקיע המון בלימוד תורה. הוא חינך את ילדיו להעריך תורה ולהעמיק בלימוד תורה.

הצלת 142 ספרי תורה מהקהילה בבודפשט

לא מזמן סיפרתי, שעשינו הסכם עם הקהילה היהודית בבודפשט תחת השלטון הקומוניסטי. ניתנה לנו הבטחה שנקבל מהם ספרי תורה, ובתמורה נעניק להם תרומה בסך מאה אלף דולר לצורך שיפוץ בית הקברות. לאחר החתימה בארץ עם הנציגים שלהם, קיבלנו הודעה שבה נכתב "תגיעו ביום זה וזה לקחת את הספרים".

נסעתי לשם עם עוד חבר אחד. משום מה היה לי חשש; לא ידעתי מה יהיה, ולכן דיברתי עם יעקב נאמן וביקשתי ממנו שיצטרף לפגישה. הוא אמר לי שהוא נמצא באותו זמן בלונדון, והוא מוכן לבוא 'ספייש' עברי לבודפשט. כשהגענו לבודפשט נגש איתנו סגן נשיא הקהילה היהודית, שפתאום אמר: "אני מצטער, אנחנו לא מוכנים לתת לכם את הספרים". אמרנו לו: "אבל חתמנו כשהייתם בארץ!", והוא ענה לנו שבהסכם היה רשום למטה שהכול טעון אישור מהממשלה הקומוניסטית. אמרנו

שהיה ברור לנו שהם לא היו יכולים להגיע מהונגריה הקומוניסטית לישראל בלי אישור הממשלה, והיינו משוכנעים שיש להם משהו בטוח. הוא אמר: "ככה זה. כרגע אין לנו אישור – וזאת בעיה". כל זה היה אחרי שהם ניצלו אותנו, ואנחנו מימנו באופן מלא את הפגישה המקדימה בארץ – כולל השהות שלהם במלון.

יעקב נאמן שמע את הסיפור והציע הצעה ייחודית. הוא טלפן ליהודי בשם מקסוול – מולטי מיליונר מלונדון, שהיה בזמנו עם השפעה רבה בלונדון ובעולם הרחב. יעקב התקשר אליו בשעה שלוש בצהריים בערך, והוא ענה לו: "תן לי לטפל בזה, אל תדאג". אנחנו בינתיים חיכינו במלון, ובשעה תשע בערב, אותו סגן נשיא הקהילה מגיע אלינו במצבר-רוח מדוכא. "מה עשיתם לי? גוועאלד, אני אמרתי לכם שהכול בסדר, ורק צריך אישור שנשיג אותו! למה הלכתם לראש הממשלה?"; מסתבר שיעקב נאמן, עם חברו האנגלי,

פנו לראש ממשלת הונגריה הקומוניסטית, והוא נתן הוראה ישירה לנשיא הקהילה היהודית. במובנים של אז, זה היה מעשה בלתי ייאמן. לולא השיחה הזאת בוודאי לא היינו משיגים את הספרים, 142 ספרי תורה, שכמעט כולם היו ניתנים לטיפול ולתיקון.

בערב, יעקב נאמן טלפן לארץ. צריך להדגיש, שתחת השלטון הקומוניסטי היה פיקוח מתמיד על שיחות הטלפון היוצאות והנכנסות, ובהתחלה הוא לא יכול היה להתקשר, כי מי שאחראי מטעם השלטון לבדוק את השיחות בשפה העברית לא היה זמין. בסופו של דבר יעקב הצליח להתקשר לבן שלו, שהיה אז בן שש בערך, ולמד איתו משניות בטלפון. הוא הסביר לי: "אני הבטחתי לבן שלי שאני לומד איתו משניות כל ערב, וזה לא משנה שאני בבודפשט". היום הבן הזה קצין בצה"ל ורופא, איש שומר מצוות. זוהי גדולתו של האיש.

הקשר לישיבה

בקשר לישיבת הרעציון, הגעתי אל משרד עורכי הדין שלו, אחד מהגדולים בארץ, בבקשה לעצה איך לבנות את הישיבה באופן שלא יחייב בהוצאות מיסוי מיותרות. הוא נתן עצה שחסכה לישיבה מספר מיליונים של שקלים. הוא אף קשר לנו קשרים עם משפחתו של מרקוס כץ. רק לפני חודשיים ישבנו עם הבן של מרקוס כץ ז"ל כאן בישיבה, עשינו בעשרת ימי תשובה יום עיון לזכר אחיו שנפטר. למעשה, יעקב נאמן הוא זה שדאג שייתן בתחילה את תרומתו האדירה. יעקב סייע הן לישיבה, הן לי באופן אישי בעניינים משפטיים מסובכים שהיו קשורים לעבודת הישיבה, הן לעבודתי הקשורה לגוש עציון, ואף סייע לנו למצוא תורמים נכבדים, שעל ידי מילה טובה שלו קיבלו את ברכת הדרך.

אדם ברמה כה גבוהה – שר האוצר, שר המשפטים, בעל משרד עורכי דין בכיר בארץ – אבל תמיד היה עניו וצנוע. הוא היה מלווה אותי באופן קבוע עד היציאה, בידידות נפש וחברות אמיתית. הכול בצנעה ללא פרסומת, ללא כבוד אישי. זו דמות מופת של אדם בעל מידות, תורה וענווה במקום אחד, והידע העצום שלו בצד המשפטי שהביא ליכולות מיוחדות.

גזלת רכוש יהודי אירופה

ארצה לספר סיפור נוסף לגבי ספרי תורה. בפראג ישנו מוזיאון יהודי, שהוקם בזמנו על ידי הקהילה היהודית לפני המלחמה, ובשנות המלחמה הייתה לנאצית תוכנית להפוך את המוזיאון היהודי הזה למוזיאון לעם היהודי שהושמד; להראות את מי הם השמידו. הם אספו חפצי קודש למוזיאון מכל קצוות השטחים שהם כבשו באירופה. המוזיאון הזה מכיל למעלה מחמישים אלף מוצגים. אתן דוגמה רק כדי להמחיש את הגודל שלו: ניהלנו שם משא ומתן עם השלטון הקומוניסטי, ומנהל המוזיאון אמר שבמוזיאון ישראל יש 8 פרוכות, ואילו במוזיאון שלו יש למעלה מאלפיים פרוכות. בחזרה לסיפור, כשהשלטונות בצ'כוסלובקיה הפסיקו להיות קומוניסטים והחל המאבק על פירוק המדינה לשתי מדינות, ניהלנו מאבק בקשר לרכוש היהודי שבמוזיאון הזה. במהלך המגעים שלי עם אנשי השלטונות סוכם שנגיע אליהם לסיכום התביעה – להסביר מה אנחנו רוצים

מהם. ביקשתי אז מיעקב נאמן להגיע עמי. ישבנו בישיבה עם שר התרבות ושר הדתות שלהם, אני נציג היכל שלמה, יעקב נאמן וראובן מרחב, שהיה שגריר ישראל טרי בצ'כיה. הישיבה התקיימה באחד הארמונות המפוארים שלהם, והעלינו את התביעה שלנו. הצ'כים התגוננו שזה לא נכון שיש במוזיאון דברים מכל אירופה, שזהו רכוש של צ'כיה בלבד. בנוסף, הם הבהירו שהם לא מתכוונים להחזיר את הרכוש הזה. השגריר הישראלי אמר שעכשיו הוא מוריד את הלבוש הדיפלומטי, וטען מולם בכעס: "הרצחת גם ירשת?!" זהו רכוש של היהודים, לא שלכם, אתם לא יכולים להשאיר את זה אצלכם!". יעקב נאמן ישב על ידי ולא ידע מה לעשות – מצד אחד השגריר אמר דברים נכונים, אך מצד שני לא יכול לצאת מדבר כזה כלום. אחת הפקידות השיבה לדברי הפקיד, וענתה שכמו שבדיטניה לקחה עתיקות ממצרים ועכשיו הן שלה, כך גם הרכוש שבמוזיאון שייך עכשיו לצ'כיה. יעקב נאמן קם והתחיל להסביר: "איך אתם כלל יכולים להשוות את זה למה שקרה במצרים? זה רכוש של

* ראינו ותמלול: אורי שטרן

יהודים שהושמדו על ידי הנאצים. הנאצים שלטו אצלכם שלא על דעתכם ושלא לרצונכם, ואתם רוצים לנצל את העובדה הזאת?". הוא דיבר בנועם, מתוך ניסיון להחדיר בהם שיתוף פעולה. לצערי הרב זה לא עזר, והצ'כים עשו מעשה מנוול מאוד: הם החזירו את כל הרכוש לקהילה היהודית (שהם אינם יהודי המקום, אלא יהודים שהגיעו מכל מיני מקומות והתיישבו שם במקרה), ועכשיו הם טוענים שזהו הרכוש שלהם ולא מוכנים להעביר את זה לארץ. גם בזמן הזה אנחנו ממשיכים להיאבק על הרכוש היהודי שנגזל מיהודים ברחבי אירופה. בשונה מהסיפור הקודם, הסיפור הזה לא הסתיים בהצלחה. אולם, גם כאן ראיתי את דרכו הנעימה של יעקב,

את החכמה שלו, ואת הנכונות שלו לעזור לעם היהודי ולתמוך בו ככל יכולתו.

המעלות של יעקב לא היו נפרדות זו מזו. העשייה הציבורית שלו הייתה קשורה בקשר הדוק לאהבת התורה שלו ולנועם הליכותיו. הוא העריך לימוד תורה, ולכן תמיד חיפש מה יכול לעשות למען בית הישיבה. היו שנים שהיה מגיע לישיבה בעשרת ימי תשובה ללמוד, ואף שתי נכדותיו לומדות במגדל עוז. יעקב היה אדם ירא שמים, יקר, איש שניתן לסמוך עליו במאה אחוז, צנוע ועניו, עם חכמה יהודית גדולה והערכה עצומה לתורה וללימוד תורה.

